

ETT INGERMANLÄNSKT FAMILJEALBUM

ÖDET SKILJER, BILDEN FÖRENNAR

Familjen Makara, som år 1937 förvisades till Mellersta-Asien.

Ingermanlänarna blev under förra århundradet offer för etnisk förföljelse. Människorna förvisades från hemtrakterna, de fängslades och dömdes till fångläger. Dödsdomar utdelades flitigt speciellt under de intensiva förföljelseåren 1937-38. En följd av Stalins vansinne var att familjerna splittrades och kontakterna med släktingar bröts. Ibland slutgiltigt. Trots att det gått nästan hundra år sedan fördrivningen av ingermanlänarna började, letar människor fortfarande efter information om sina försvunna släktingar.

Inte bara släktingar och vänner har försvunnit. Hemorterna har utplånats. Ingermanland tömdes under förföljelseåren och på grund av kriget på sin finska befolkningen. Endast ett fåtal återvände till hemtrakterna, ännu färre till sina forna hem. Bönderna som rotat sig på sina jordbruk blev eviga vandrare.

Ett ingermanländskt familjealbum speglar skärvor av ingermanlänarnas öden. Foton är insamlade bland människor som bor i olika länder, men vars rötter är i Ingermanland. Insamlingen av foton började 2004. Av dem gjordes en utställning som visades i Sankt Petersburg i november 2006 och efter det i museer i Leningradområdet. I Finland har denna utställning inte visats. Den nu sammanställda versionen av "Ett ingermanländskt familjealbum" baseras huvudsakligen på materialet som samlades in 2004-2006. Det har dock kompletterats med foton man fått senare. Den nya utställningen har sammanställts av Helena Miettinen, doktor i statskunskap.

Ett foto har en särskilt viktig betydelse för Ingermanlands folk. En bild som följt med längs förvisningsvägarna kan vara det enda minnet av familj och släkt. Även ett söndrigt foto bär kära och ibland även tunga minnen. Vi önskar att utställningen öppnar ett fönster till de Ingermanländska.

Vi önskar att utställningen öppnar fönster till de Ingermanländska.

DE FORNA LEVANDE BYARNA

I det forna Ingermanland bodde som mest 140 000 ingermanländare. Ingermanland var en

mångkulturell mosaik, där finska och ryska byar låg tätt tillsammans. Bland dem fanns även estniska och tyska byar. En del av de ingermanländska socknarna var helt finskspråkiga. Ryska kunde invånarna bara så mycket som behövdes på torgresorna till Sankt Petersburg.

2 Keltto var ett annat betydande finskt centrum. Den vintriga bilden är tagen på 1950-talet i centrum av Keltto.

3. Ingermanländarna som bodde på landsbygden sålde sina produkter såväl i de närbelägna orterna som i Sankt Petersburg, där allt gick att sälja: potatis, äpplen, mjölk, smör, smetana, kvarg, svamp och bär. På bilden syns gummor som säljer blommor på Rappula torg i Toksova.

4. Arbetsglädje. I byn Hapoisi i Inkeri socken lagas staket.

5. Spannmålsskörd i Taaitsa.

6. Här kapas ved i Keltto.

7. Grammofonen har kommit till Siikalaby i Järvisaari. Bilden sprudlar av livsglädje och

förundran över nymodigheten. De modigaste inspirerades av glädjen ur musiken och började dansa på bygatan.

I Inkeri spelas det numera inte och inga ingermanländare dansar där. Finska hörs inte längre på gårdarna. Det finns ingen säker uppgift om antalet ingermanländare, men finskspråkiga finns endast några tusental kvar i det historiska Ingermanland. De yngre talar inte finska längre. Det är bara en tidsfråga när finskan i Ingermanland försvinner helt.

1. Ett hus i Taaitsa, tidigare ett betydande finskt centrum. I Taaitsa hölls 15 oktober 1988 det möte där Inkerin Liitto bildades. Även Karelska republikens nuvarande regeringschef Aleksander Hudilainen har varit ordförande i Taaitsa styrelse 1991-1996.

SKOLOR

Tuutari finska skola på 1930-talet.

Ingermanlands skolväsende började utvecklas på kyrkans initiativ i början av 1800-talet. Skolor öppnades i långsam takt. Det var ont om lärare och intresset för undervisning var litet. Läget ändrades först efter det att Kolppana seminarium hade grundats. Seminariet utbildade inte enbart lärare för finskspråkiga folkskolor. Här blev även ett centrum för ett ingermanländskt andligt liv och kulturell blomstring. År 1913 fanns 229 finskspråkiga skolor, där 8000 barn utbildades. Under sovjettiden ökade förtrycket av den finskspråkiga undervisningen. 1938, under de värsta förföljelseåren, byttes skolornas undervisningsspråk till ryska.

Under perestrojkan åren efter 1985 vaknade intresset för finska språket på nytt. Vissa försök att anordna språkundervisning gjordes bland annat i Keltto, där det vid grundskolan fanns en frivillig finsk språkcirkel

Elever i Särtsä i Venjoki på 1910-talet

Kolppana seminariums finska klass och festlighet i Sankt Petersburgs finska mellanskola.

Elever på gymnastiklektion i Inkere.

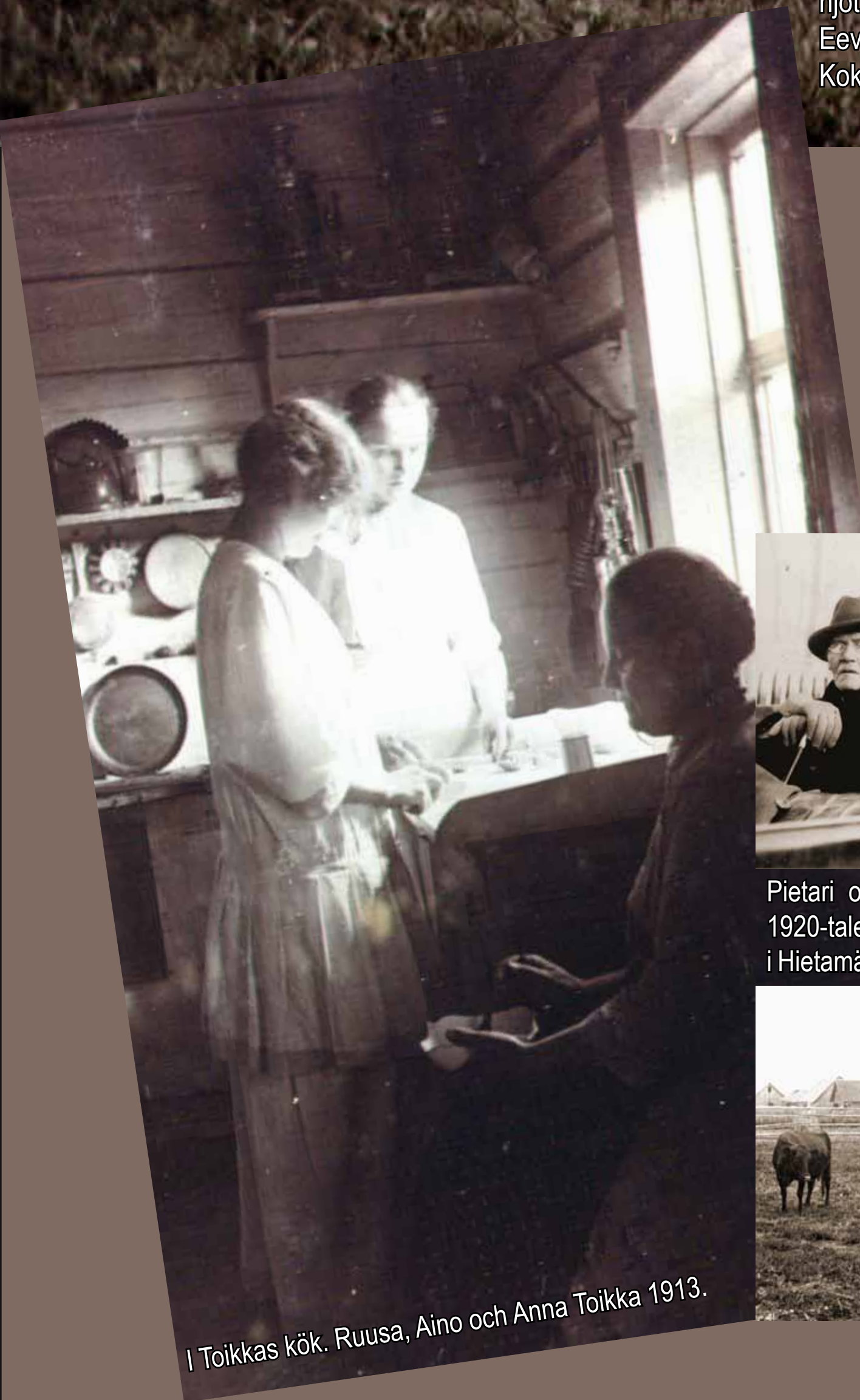

Finsklektion i Keltto skola 1989. Lärare Irja Mylläri.

KULTURENS UPPVÄCKARE

Pörten och jordgolv hörde inte till de de utbildade ingermanländarnas liv. Husen var inredda med köpemöbler. Människorna besökte varandra klädda i eleganta kläder. Man njöt av vännernas sällskap. På bilden ser vi Aino och Väinö Luukkonen, Toivo Leini, Eeva Luukkonen, Katri Karvonen, två okända kvinnor, samt Hertta Karvonen och Saima Kokka på Venjokis kullar.

I Toikkas kök. Ruusa, Aino och Anna Toikka 1913.

Ingermanländarnas bildningsnivå var på 1800-talet och början av 1900-talet relativt hög. Nästan alla var läs- och skrivkunniga. Att kunna läsa var ett villkor för giftermål. Böndernas välbefinnande ökade efter att livegenskapen avskaffats 1861. Samtidigt utvecklades även det andliga livet.

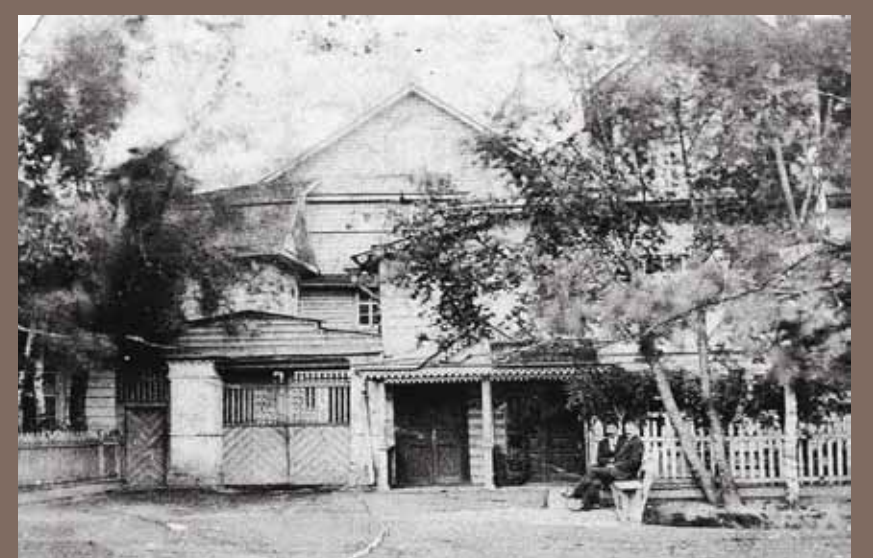
Pietari och Juhana Toikka i Helsingfors på 1920-talet. På bilderna nertill Toikkas boskap i Hietämäki och Hulilas hus i byn Vanhamoisio.

De upplysta bönderna förstod ganska snart utbildningens betydelse för att förbättra barnens möjligheter till välbefinnande. Till exempel i närheten av Hietämäki började barnens skolgång tidigt. Från samma område kom senare många ingermanländska lärare och kulturprofiler. De viktigaste, förutom Mooses Putro, var magister Pietari Toikka och Pietari Jamalainen samt Juhana Toikka.

Kolppana seminarium var en viktig vagg för den ingermanländska kulturen.

Pietari Toikka fungerade först som ledare för Kolppana lärarseminarium och senare som ledare för Sankt Petersburgs kyrkoskolor. År 1907 flyttade han till Helsingfors där han blev överlärare i ryska.

PÅ TVÅ HJUL

I ngermanland var inte på efterkälken. Nära metropolen Sankt Petersburg hängde man med i utvecklingen. Inom jordbruket märktes framstegen i nya odlingsmetoder och kreatursavel, liksom i nya maskiner och apparater.

Cykeln var i början av 1900-talet ett ganska sällsynt åkdon. Ett sådant åkdon var man stolt över.

Cykeln, senare även motorcykeln, ville man föreviga med en annan modern metod: att fotografera den med ägaren hemma på gården, till och med i en studio. Cykelfoton har sparats på olika håll i Ingermanland. De tidigaste fotona är från 1910-talet, de senaste från 1960-talet.

Vid styret till sina cyklar syns Heikki Pyykkö vid Putros hus

i Kyllisi i Tuutari och Juho Haltsonen med sin fru Sohvi och Katri Niukkanen i Hieta-mäki samt Simo Rautanen från Keltto.

Nertill Toivo, Aino och Roosa Toikka i full fart med dåtidens fordon.

På motorcykeln sitter Valter Laukkanen från Skuoritsa och Seija som hör hemma i Kosemkina.

INGERMANLAND FESTAR

På banderollerna vid den sista sångfesten som hölls 1918 tog man ställning även till annat än musik: "Leve folkens fria självbestämmanderätt" säger texten. Intill en bild från sångfesten i Keltto 1910. I mitten firar Tuutari brandkår sin egen fest i Villasi 1910. Den nedre bilden är från sommarfesten i Keltto 1989. I början av 1900-talet klädde man upp sig till festerna medan det nuförtiden går bra även med bar överkropp.

Ingermanländarna började även arrangera folkfester som hade bildande programinslag. Den första folkfesten hölls i Lempaala 1885. Sångfester fortsatte under ledning av Mooses Putro, ingermanlands store kompositör och kyrkomusiker. Som i Skuoritsa år 1899. De påföljande hölls i Tuutari 1901, Venjoki 1903, Tyrö 1908, Keltto 1910, Kolppana 1913, samt de sista i Tuutari 1918.

Man fick jobba hårt för arrangemanget. Festområdet i Skuoritsa inhägnades och smyckades med flaggor. Det var ett fint program. Ett tjugotal körer, där den ena var bättre än den andra, uppträdde. Körerna hade i regel 30-50 sångare. Totalt hade körerna 300 sångare och publiken uppgick till över 3 000. Den andra festen hölls på Äjjänmäki i Tuutari 22-23 maj 1901. Sångarna och musikerna var över 600. Mooses Putro var högste ansvarige.

Till den tredje festen 27-27.6.1903 i Venjoki kom en mångtusenhövdad publik. Aktörerna var över 800. Den sjätte sångfesten som hölls i samband med Kolppana seminariums 50-årsjubileum 3-6 juni 1913 var extra märklig. Festpublik strömmade till från alla hörn av Ingermanland. Till och med i

de ryska tidningarna berömdes den finska kulturens höga nivå. Den sista sångfesten anordnades i Tuutari år 1918.

Även under Sovjettiden arrangerades fester. Men då, under 1920-talet blev karaktären mer politisk. Till traditionella sommarfester samlades åter först efter perestrojkans införande, mid-sommaren 1989, i Keltto.

I Finland och Sverige fortsatte sångfesttraditionen bland ingermanländare i exil i form av sommarfester. Dessa tillställningarnas har under årens lopp förändrats. Från att ha varit friluftsfester har de flyttat inomhus. Tyngdpunkt har gått från musik till tal, samtidigt som festpubliken har minskat år från år.

I Estland har sångfester arrangerats från 1991. Sångfesterna har haft stor betydelse för att stärka den finsk-ingermanländska nationalkänslan. Trots att det var förbjudet att ha möten under kejsardömet, så var det möjligt i sångens tecken.

Villasi brandkår.

Sommarfesten 1989 i Keltto.

BRÖDERNA PUTRO

Sankt Petersburg har varit både på gott och ont för ingermanländarna: storstaden snabbade på områdets förryskning, men gav samtidigt fart åt den ekonomiska tillväxten. Miljonstaden behövde landsbygdens produkter och tjänster.

Tuutari som låg nära Sankt Petersburg var en av de platser som drog fördel. Det var även ett framsteg att utvecklingen inte enbart skedde materiellt. Hos bönderna vaknade även intresset för andlig kultur.

1. Bonden Matti Putro var en av dessa upplysta bönder. Tre av hans fem söner fick hög

utbildning. I mitten av gruppfoto, sittande, ser vi Mooses Putro. Han gick först ut Kolppana

seminarium som lärare och organist. Han gick vidare till Sankt Petersburgs konservatorium som fri konstutövare. Till vänster står Juuso Putro. Han gick ut Helsingfors högskola som magister och fortsatte sina konststudier. Han är känd som konstnär. Till höger står Sakari, lärare och tidningsman. Heikki, till vänster, och Mikko, till höger, stannade kvar för att sköta hemgården.

2. Speciellt Mooses Putros betydelse för den ingermanländska kulturen var enorm. Ingermanlands nationalhymn Nouse Inkeri har skrivits av honom. Utöver arbetet som organist i Mariakyrkan i Sankt Petersburg ledde Putro flera körer. Han var med och startade de ingermanländska sångfesterna. Han gav även ut tidningen Inkeri som kom ut varje vecka i mer än 20 år.

3. Mooses maka var handlardottern Nanna Juvonen. Familjen hade en son, Sulo.

4. Familjen Putros sommarstuga låg i Taipalsaari i Finland. Numera är det ett hembygdsmuseum.

5. Juuso Putro arbetade som rysklärare och var en flitig konstnär. Speciellt hans återgivningar av skummande vatten har fått ett erkännande av kritikerna.

6. Sakari Putro i mitten av blomsterhavet på festbilden från 70-årsfirandet. Sakari arbetade även inom Ingermanländska kyrkans konsistorium. Han hade en central roll i Sankt Petersburgs finskspråkigas organisationsliv.

Mooses Putro och Sankt Petersburgs finska sångförening, som han ledde.

BETYDELSEFULLA PERSONER

Ingermanland har fostrat ett antal betydelsefulla personer som är kända i Finland, ja och till och med ute i världen. Det gemensamma för de flesta är, att deras stjärna har lyst klarare på annat håll än på sin hembygds himmel. Typiskt är även att deras ingermanländska bakgrund ofta kommer i skymundan. Paraske anses till exempel ofta vara karelare, många andra ses som finnar.

1. Den mest kände ingermanländaren är antagligen Paaraskovja Nikitins, eller Lariin Paraske, född 27.12.1834 i Miskunmäki i Lempaala, dotter till en livegen. Som 17-åring blev hon föräldralös. För att klara sitt uppehålle antog hon frieriet från den dubbelt så gamle Kaurila Teppananpoika och flyttade till Sakkola i Finland. Paraske bevarade i sitt minne 1200 folkdikter, runosånger, totalt 32 000 verser, som kunde tecknas ner av runosamlare. Lägg därtill 1750 ordspråk och 336 gåtor samt gråtkväden som dokumenterats. I samlingen "Suomen kansan vanhat runot" upptar Paraskes dikter 500-sidor. Trots att Paraskes betydelse förstods redan under hennes livstid, var hennes sista år oförlåtligt eländiga. Ingermanlands sångmö dog helt utfattig i sin fallfärdiga hyresstuga. Dåtidsens beslutsfattare hade inte tillräcklig medkänsla för att säkra henne ett hederligt uppehålle.

2. En annan ingermanländsk sångmusa var akademikern Aale Tynni. Hon föddes i Ala-Sakoska i Kolppana 3 oktober 1913, dog i Helsingfors 21 oktober 1997. Hon var en framstående poet, översättare, litteratur- och teaterkritiker. Tynni vann guldmedalj i lyrik på Londonolympiaden 1948 med sin dikt "Hellaan laakeri".

3. Pietari Jamalainen, född 8 november 1857 i Hietämäki, död 1931 i Helsingfors, var fil.mag. och blev chef över finska posten.

4. Iisakki Lattu, född 21 juli 1857 i byn Lätinä i Kolppana, död i Helsingfors 7 maj 1932, var skådespelare på Finska folkteatern och senare även förvaltningsrådets ordförande. Lattu spelade över 200 roller. Dessutom regisserade och producerade han många pjäser.

5. I Tuutari föddes Matti Kurikka 24 januari 1863. Han var författare, redaktör, teosof och socialistisk utopist. Han grundade jordbrukskollektivet Sointula i British Columbia i Kanada. Han startade också den första finskspråkiga tidningen i Kanada.

6. Konstnären och författaren Toivo Rännäli föddes 25 oktober 1921 i byn Tossorova i Miikkulainen och dog i Vanda i Finland 15 mars 2012. Han var verksam som konstnär i Sovjetunionen och Ryssland fram till 1996, då han flyttade till Finland. En konstnär som fått hederstiteln akademiker. Rännälis skaparkraft fortsatte ända till slutet. Han erkände som sin största synd att ha målat 200 porträtt av Stalin. Under sovjettiden var en konstnär tvungen att utföra det arbete som makthavarna bestämde.

7. Sulo Räikkönen född 1 juli 1896 i Lempaala, död 26 oktober 1955 i Helsingfors, var framstående operasångare och var en period chef för Finlands nationalopera. Utöver dessa sju ingermanlandsfödda som nått ära och framgång, finns det hundratals, till och med tusentals, som framgångsrikt plöjt i forskningens, konstens och olika samhällsliga fåror i Finland, Sverige, Estland och Ryssland. Där ingermanländarna hamnade i historiens stormar.

Information om kända ingermanländare har samlats i boken "Inkeriläiset. Kuka kukin on".

INGERMANLANDS KYRKOR

Den evangelisk-lutherska kyrkan har haft stor betydelse för finskheten i Ingermanland. Den första lutherska församlingen i Ingermanland grundades i Lempäala redan år 1611. Efter freden i Stolbova 1617, då Ingermanland blev en del av den växande svenska stormakten, flyttade en stor mängd finskspråkiga lutheraner från Savolax och Karelen till Ingermanland. Så etablerades en rad lutherska församlingar. När Ingermanland år 1703 togs över av det ryska kejsardömet, kunde församlingarna fortsätta sin verksamhet. Totalt fanns det 28 lutherska församlingar.

Under sovjettiden stängdes kyrkorna och deras medlemmar spreds över landet under Stalins förföljelser. Efter Sovjetu-

nionens fall grundades det självständiga Ingermanlands kyrka år 1992.

Numera är Ingermanlands evangelisk-lutherska kyrka inte enbart Ingermanlands kyrka utan även Rysslands evangelisk-lutherska kyrka. Denna kyrka verkar i hela Ryssland och språket som används är ryska.

Många kyrkobyggnader har restaurerats för att användas av dagens församlingar. En av dem är den år 1839 färdigställda Skuoritsa kyrka. Den var i stort sett en ruin, men har nu restaurerats ytterst vackert. Kyrkobyggnadens historia har bevarats synlig.

Stefan Wirkanen arbetade som kyrkoherde i Skuoritsa församling från 1880. Han engagerade sig i sina uppgifter med hela sitt hjärta. Han byggde bl a fattighuset i Skuoritsa med egna medel. Han avled i Skuoritsa år 1920. Wirkanen var gift med Sally, född. Pihra, som i bilden nere till höger sitter med sin man i prästgården. Fotot av kyrkorådet i Skuoritsa är antagligen taget i början av 1880-talet. Där återfinns kyrkoherde Wirkanen, pastor Renfors och staaarosta, byäldste, P. Ikatti. Övriga personers namn är inte kända.

Bilden nere till vänster är taget framför prästgården i Skuoritsa. Tillställningen är inte känd.

KYRKORNA I INGERMANLANDS FÖRSAMLINGAR FÖRE FÖRFÖLJELSE TIDERNÄ

VALKEASAARI

LEMPAALA

MIKKULAINEN

RÄÄPYVÄ

HAAPAKANGAS

TOKSOVA

VUOLE

KELTTO

JÄRVisAARI

TYRÖ

LAHTI

PYHÄ MARIA, PIETARI

LISSILÄ

INKERE

ROPSU

HIETAMÄKI

TUUTARI

MARKKOVA

KAPRIO

HATSINA

VENJOKI

KOLPPANA

SKUORITSA

SOIKKOLA

SEREPETTA

SPANKKOVA

KUPANITSA

KALLIVIERI

KOSEMKINA

NOVASOLKKA

MOLOSKOVITSA

STALINS LOTTERI

Deporteringsorterna blev med åren nya livsmiljöer för många ingermanländare. Mycket berodde på vart ödet hade kastat människorna. Förhållandena var mycket olika, som i fiskfabrikerna vid stränderna av Nord-Sibiriens stora floder och i Udmurtien, vars jordmån var fruktbart och där grönsakerna växte i trädgården. En del fick arbete i fabriker och andra på kontor.

1. Elvi Huuhka, Marja Tarasova och Anna Karhu poserar med sina morötter.

2. Ett par deporterade från Miikkulainen till Udmurtien tillsammans med sin gödgris.

3. Emilia Ahonen vid sitt arbetsbord i Krasnojarsk.

4. En flicka kikar ut från en udmurtisk blomsterbänk.

KOLCHOSLIV

Kvinnor som planterar plantor på kolchosens åkrar i byn Niukkasi i Hietämäki.

Början av 1930-talet innebar en förödande förändring för ingermanlänarna. I Ingermanland, liksom på andra ställen i Sovjetunionen, genomfördes jordbrukets kollektivisering. I februari 1930 skickade Leningradområdets verkställande kommitté en hemlig order till alla verkställande kommittéer i kretsen om "en fullständig kollektivisering i kretsarna genom att likvidera kulakhushållen".

Riktiga kulaker, rika, var det ont om bland ingermanlänarna. Men detta be-

tydde inget. Många ingermanländare stämplades som kulaker och förvisades från sina hembygder. Cirka 18 000 ingermanländare fördes till Hiipinä, Kirovsk, på Kolahalvön samt till Sibirien. Tvångsmedlen var verksamma. Jordbruken i Leningrads förvaltningsområde var 1936 kollektiviserade till 91 procent. I Leningradsområdet fanns 580 finska kolchoser.

Övergången från självständig bonde till kolchosnik var inte lätt.

Barn i kolchosens daghem i Tuutari på 1930-talet.

Kolchosen Villasis i Tuutari. Mjölkerskor på rast och biljardklubben förevigad på gården.

Kolchosen i Villasi i Tuutari. Mjölkerskor på rast och biljardklubben förevigad på gården.

Kolchosarbetare på matrast.

Ingermanländare som väntar på transport till Finland i lägret i Narva 1943.

Till höger i familjefotot Alisa Lampinen med sin far och lillasyster. De var från Tyrö. Vid krigsutbrottet arbetade pappan i Leningrad. Staden inringades så fort, att pappan inte kunde komma hem. Han gick under i belägringen och är begravd på begravningsplatsen Piskarjovskoje.

LIVET VID STRIDSLINJERNA

Under den tyska ockupationen engagerades den ingermanländska befolkningen i mångahanda arbeten. Arbetsuppgifter som man inte kunde säga nej till.

Ingermanländska evakuerade på lägret i Klooga år 1942.

UIngermanländska evakuerade i lägret i Klooga i Estland år 1942.

Under andra världskriget stabiliserades fronten framför Leningrad. En stor del av Ingermanland hamnade under tysk ockupation. Även om finskspråkiga skolor och kyrklig verksamhet var tillåtna, var livet under ockupationsmaktens kommando njugg, sträng och full av förödning.

Ockupationsmakten, som var i förbund med Finland, behandlade ingermanländarna bättre än den ryska befolkningen i området. Efter kriget ökade detta majoritetsbefolkningens bitterhet. Under ockupationen uppstod svår matbrist. Det medförde direkt hungersnöd vid fronten. Man åt allt möjligt och även omöjligt. Styrelsen för Ingermanländarnas

sak hade bildats av ingermanländska emigranter. De önskade att Ingermanland skulle anslutas till Finland. Tyskarna å sin sida ville på grund av svälthotet avlägsna de ingermanländska civila från sin armés ockuperade område. Finlands regerings negativa hållning till att ta emot ingermanländarna minskade efter hand och transporterna till Finland inleddes.

De första frivilliga ingermanländska förflyttningarna till Finland skedde 20 mars 1943 från lägret i Klooga. Till Finland förflyttades 63 000 personer. Av dessa återvände 55 000 till Sovjetunionen efter kriget.

Delar av Ingermanlands landsbygd hamnade innanför Leningrads belägringslinje samt avskars genom inringningar på Karelska näset och i Tyrö och Hevaa. De civila i stridsområdet mellan Tyrö och Leningrad

Sukunimi: <i>Salakka</i> Etunimet: <i>Sofia Antti</i> Isän (äidän) nimet: <i>Salakka</i> Ammatti: <i>ruhtsa</i> Syntymäaika ja -paikka: <i>7.7.1922 Inkeri, Vanha-Kallio</i> Suomessa olevien alle 15 vuotisten lasten nimet ja syntymäajat:		Inkerin siirtoväen väliaikainen Henkilöllisyystodistus №14679 Haltijan nimikirjoitus: <i>Sofia Salakka</i> Pitäys (ilman jalkineita) <i>156 cm</i> Hiusten väri: <i>ruskea</i> Silmien väri: <i>ruskea</i> Erit. näkyviä tuntomerkkejä:	Oleskelu- ja työlupa on myönnetty toiseksi: <i>Suomen Lomaan ja Helsinkiin</i> Osta poistuminen on sallittu ainoastaan poliittisen poliisin luvalla. Tämä todistus on voimassa toistaiseksi. Todistaa: Helsingissä Valtiolisessa poliisissa <i>Salakka</i> kuun <i>14</i> p:nä 1943 Toimekseen saaneena:
---	--	--	--

PÅ FLYKT FRÅN INGERMANLAND

Lyyli Pyöriäinen föddes i byn Lehtokylä i Lempaala, nära den finska gränsen. Fadern dog år 1917 och modern Liisa blev ensam med tre barn. Revolutionens strider i Ingermanland frestade mycket på Lehtokylä. Familjen var en av tusentals flyktingar som vandrade till Finland den 2 augusti 1919.

Lyyli med syster och bror hamnade i barnhemmet som Amerikanska Röda Korset hade i Rautu på Karelska näset när mamman ensam återvände till Ingermanland. År 1922 hämtade hon även sin syster dit. Hon behövdes som barnskötare när mammans nya familj hade vuxit. Pyöriäinen hade gift sig med finländaren Kaino Koskinen.

I slutet av 1920-talet märktes Stalins åtgärder i människornas vardag. Det blev ont om mat, när gårdens avkastning inte ens räckte till att betala skatterna.

Sjuttonåriga Lyyli flydde med sin yngre syster Maija till Finland 24.6.1929. Kontakten bröts med familjen som blev kvar i Ingermanland. Först efter 60 år fick Lyyli veta vad som hänt resten av familjen. Hon träffade 1990 den ende överlevande, sin syster Hilda, i Vologda området. Dit hade familjen evakuerats år 1935.

Då fick hon också klarhet i släktingarnas öde. Ovissheten hade pinat henne i årtionden. Sanningen var mer tragisk än man kunnat föreställa sig. Kaino Koskinen hade dömts till döden för

Systrarna Lyyli och Hilda träffar varandra efter 60 år på stationen i Kadui, Vologda 27.12.1990.

Liisa Koskinen efter att ha kommit ur fängelset 1948. Med dottern Hilda i Krivets..

spioneri och skjutits 1937. Hans ben vilar i Sandarmoh massgrav i Karelen. Mamman Liisa dömdes som folkfiende till 10 års fängelse i Ural. Därifrån återvände hon nedbruten både fysiskt och psykiskt. System Lilja fick en dom på 25 års fängelse för spioneri 1948. Liljas senare öde är fortfarande okänt. Brodern Johannes hade drunknat under oklara omständigheter i Uuras, svensk benämning Trångsund, på Karelska näset, 2 juni 1929. Detta strax innan flickorna flydde till Finland.

Lilja Koskinen i lägret i Archangelsk vid sin döda lilla datters kista.

Familjefotot, som aldrig togs. Det är Maija, till vänster, som gjort ett collage. Fadern Otto dog när barnen vara mycket små. Brodern Johannes, till höger, drunknade strax innan Lyyli och Maija flydde till Finland.

Ingermanländska flyktingars barn i barnhemmet i Rautu.

Liisa, Lilja, Hilda, Eino och Kaino Koskinen.

DE FÖRVISADE

Många ingermanländare förvisades från hemtrakterna. De som motsatt sig kollektiviseringen av jordbruket stämplades som kulaker redan i början av 1930-talet. Det var grund för förvisning. Gränstrakterna mot Finland tömdes på ingermanländare 1935-36. Under förföljelseåren 1937-38 fängslades tusentals ingermanländare och dömdes till döden. De som under kriget hade blivit kvar i det belägrade Leningrad evakuerades till Sibirien. De som befann sig på tyskockuperat område evakuerades via Estland till Finland.

1. Nioåriga Aino, som förvisades från Keltto till Sibirien, uppmanar oss att minnas och varnar för glömska.

2. De som förvisades till mellersta Asien hamnade i svåra förhållanden. På vintern rådde sträng kyla och sommaren plågade med stekande hetta. Många dukade under. På fotot Heli Suikanen som förvisades till Kazakstan, med arbetskamrater på bomullsfältet.

3. Många av dem som i början av 1930-talet hade varit emot kolchoserna hamnade i Hiipinä (Kirovsk). Kylan, iskalla vindar från Ishavet och dåliga bostäder blev många's öde.

4. Leden av förvisade till Sibirien och mellersta Asien glesnade pga smutsigt vatten, kolera och malaria. Familjen Markara tar farväl av sitt döda barn på Pahta-Arals stäpp i Centralasien.

FLICKORNA FÖRDES TILL ARBETSLÄGER I TYSKLAND.

Familjen Salakkas hem låg i Vanha Kallila i Inkere. I familjen föddes åtta barn, varav fem blev fullvuxna. När modern dog hamnade fyrfåriga Borja på barnhem, De halv vuxna flickorna fick hemmet på sina axlar. Kriget försämrade det svåra läget till katastrof. Byn hamnade under tysk ockupation. Flickorna Salakka grävde en grop till sitt skydd och gömde sig där i åtta månader i svält och smuts. Ett av syskonen, Anja, dog i januari 1942 av granatsplitter. På våren hittade tyska soldater två smutsiga varelser i gropen. De visade sig vara de unga flickorna i gropen,

I juni 1942 fördes flickorna till Tyskland. I Tyskland var det arbetskraftsbrist och speciellt de erövrade områdenas unga kvinnor var eftertraktad som arbetskraft. Vid den tyska gränsen kontrollerades flickorna

och de beordrades att tvätta sig. Medan de var i duschen stals Sonjas kläder. Bara klänningen blev kvar. På det viset fick Sonja vara flera månader utan trosor innan hon kunde köpa nya.

Uppskattningsvis fördes 3 000–5 000 ingermanländare till Tyskland, huvudsakligen till jordbruksarbete och som hemhjälp. Men även till arbetsläger runt om i landet. Av dem fördes senare runt 2 000 till Finland. De första transportererna skedde på hösten 1943 och de sista på hösten 1944.

Sonja och Katja Salakka kom till Finland i oktober 1943.

När man efter kriget började skicka tillbaka ingermanländarna till Sovjetunionen, blev flickorna Salakka kvar i Finland. Kontakterna med systemen och brodern som blev kvar i Ryssland återknöts. De första resorna för besök i byn gjordes på 1960-talet.

1. Salakkas hus

2. Sonja och Katri Salakka med sina vänner.

3-4 Avresan från Ingermanland till Tyskland 10 juni 1942 och bild från lägret.

5-7 I det tyska arbetslägret bar in-
germanländarna märket för östarbe-
tare. Tack vare att de var finnar fick
de en bättre behandling än andra.
På den nedre bilden dansar system
Katri på en fest i arbetslägret.

LIVET FORTSATTE I KARELEN

Ingermanländarna har bott 100 år i förskingring. En del flydde till Finland redan undan den ryska revolutionen. Under sovjettiden förvisades ingermanländare och hela byar tvångsflyttades till olika delar av Sovjetunionen. Andra världskriget gjorde att ingermanländarna som lämnat hembygden inte kunde komma tillbaka. Efter det kan man inte längre prata om Ingermanland som en social och kulturell enhet.

En del ingermanländare som förvi-

sats långt hemifrån försökte komma närmare sina hemtrakter. Många blev besvikna. I de forna hemmen bodde främmande människor. I mångas inrikespass fanns en stämpel som hindrade ingermanländare att bosätta sig i närheten av storstäderna. Sovjetkarelen var ett av få ställen som välkomnade ingermanländarna.

Även Toivo Tupins familj kom till Karelen 1949. Föräldrarnas familjer hade varit i Finland under kriget och flyttade efter kriget runt kring Kalinin

i Tverområde. Via Estland och Pskov kom de till Karelen. Barnen fick finska namn och hemma pratade man med ingermanländsk dialekt.

1. Kusinerna Reino Penne, född 1954, Ella Tupina, född 1955, Irene Penne, född 1957, och Toivo Tupin, född 1953, i maj 1962 på Lenintorget i Petrozavodsk.

2. Toivo Penne har här fotograferat grannbarn i mormors grönsaksland. Toivo var en flitig fotograf. I mormors trädgård fanns en frodig vallmobänk. Vallmofröna använde mormor för läckra piroger.

3. Kusinerna Aila Airikainen, född 1952, och Reino Penne, född 1954, matar höns framför ladan hos mormor i Padaskylä.

4. Snickaren Oiva Tupina (1924-1973) spänner den stora tunnans band på sin arbetsplats i Byggnadstrustens snickarverkstad på 1960-talet.

5. Aino Rokkas rappningsbrigad på arbetsplatsen Petrozavodsk Byggnadstrust nummer tre, i början av 1960-talet. Brigadör Aino Rokka prisades senare med hederstiteln arbetets hjälte och Sovjetunionens högsta utmärkelse Leninorden. I nedre raden ses sittande från vänster: Olga Rokka, Hilda Kuortti, Aino Rokka. Övre raden: andra från höger Saima Tupina. De övriga är ryssar och vitryssar.

6. I nedre bilden är arbetarna på besök i kurorten Sotji år 1959. Främre radens fjärde från höger är Alma Tupina, som var kranförare på Onega traktorfabrik.

FAMILJEORKESTERN NEUVONEN

Neuvonens hus i Villasi

Bröderna Neuvoenen

Gymnaster i Tuutari. Stående till vänster är Antti Neuvoenen.

Neuvoenens hade ett stort hus i byn Villasi i Tuutari. I bottenvåningen fanns en affär. Familjen hade sex barn, varav Tyyne var näst yngst. Före revolutionen gick affärerna bra och familjen blev välmående. Hemma hade de t o m ett piano, vilket var ganska ovanligt på 1920- och 30-talet.

Vid kollektiviseringen av jordbruket tog staten huset i beslag och affären stängdes. Neuvoenens fick bara behålla en ko. Modern arbetade som mjölkerska på kolchosen. När äldste brodern kom hem från armén 1934,

startade han familjeorkestern. Instrumenten gjorde han själv.

Neuvoenens orkester uppträdde i kyrkorna, skolorna och det egna "röda hörnet", den lokala samlingsplatsen. Musikanterna deltog i kulturtävlingar i Sankt Petersburg och fick som pris en resa till Peterhof. På övre bilden uppträder Neuvoenens på Marinskij-teaterns scen.

Antti fängslades sommaren 1938 och hans vidare öde är okänt. Brodern Väinö togs in i röda armén. Den övriga familjen evakuerades till Finland under kriget.

Mor följer Väinö Neuvoenen när han rycker in i Kuusinens armé.

Neuvoenens orkester tillsammans med de övriga på prisresan till Peterhof år 1936. Av de musicerande syskonen var den yngste, Toivo, bara 6 år.

Familjen Haakana år 1936, innan förvisningen

Evakuerade ingermanländare på väg att gå ombord på båten i Paldiskis hamn.

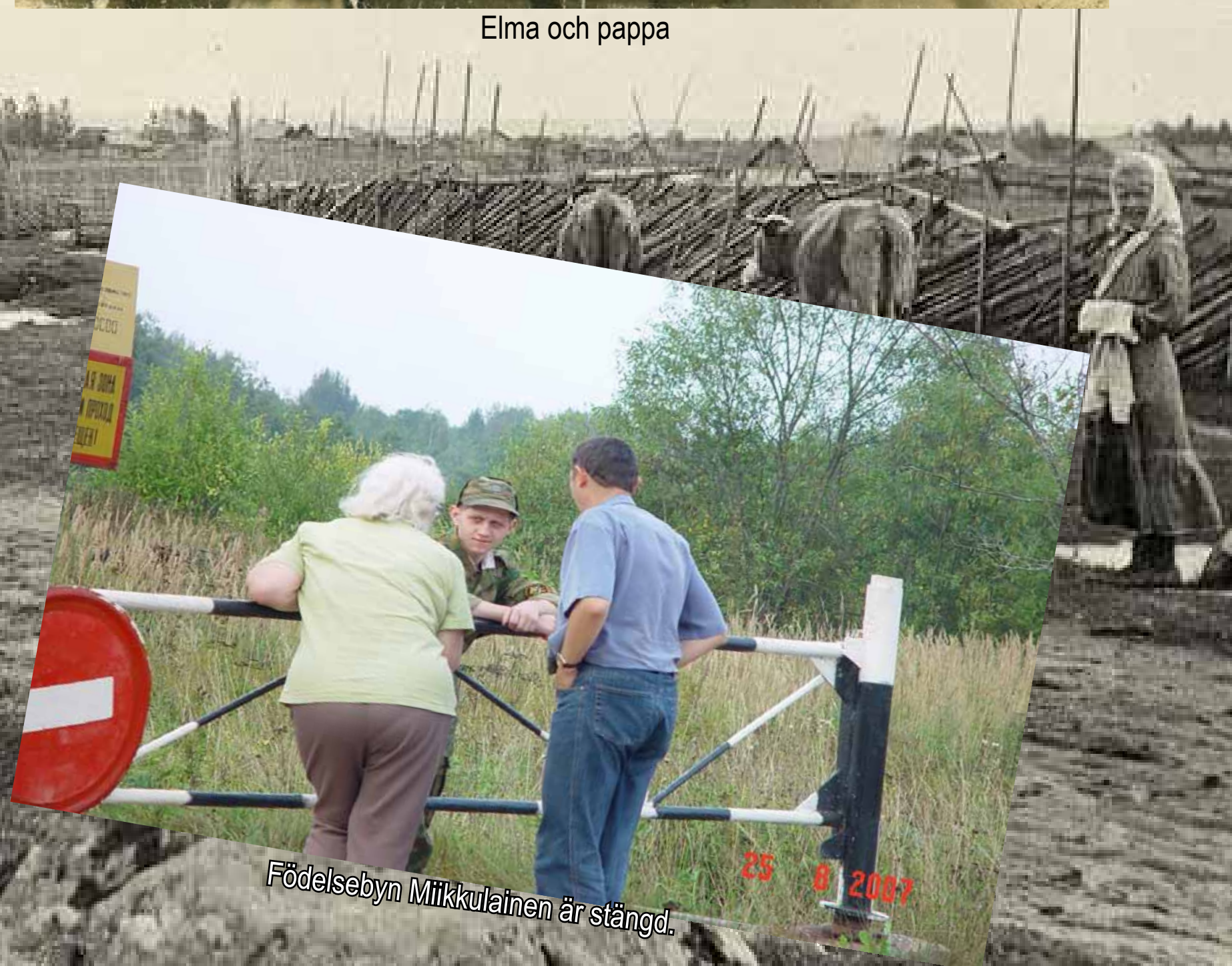
FAMILJEN HAAKANA FRÅN MIKKULAINEN

Varpu och Mikko Haakanas familj bodde i byn Ylikylä i Miikkulainen vid Ladogas strand. Varpu och Yrjö vigdes 1934. Följande år föddes deras dotter Elma. 1936 tömdes byn på finnar och familjen Haakana tvångsflyttades till Vologda-området. Därifrån lyckades de återvända till Ingermanland och de byggde ett hus i Taitsa nära Hatsina.

Elma och pappa

Fadern Yrjö stupade vid fronten i början av kriget. Mamman, Elma och lillebror evakuerades till lägret i Klooga i Estland, där brodern dog. Elmas familj kom aldrig till Finland, utan de bosatte sig i Estland. Elma blev huvudbokhållare på en sovchos. Från 1992 har hon bott i Finland som återflyttare. Man kan idag inte komma till födelsebyn i Miikkulainen, eftersom den ligger i ett bevakat militärområde.

Födelsebyn Miikkulainen är stängd.

KONSTNÄREN ELMA HAIKONEN FRÅN TOKSOVA

Elma målar.

Jag har kvar fina minnen av min barndom i Toksova. Jag kommer även ihåg hur vi under kriget 1942 fördes till Sibirien. Jag var då 12 år. På natten kördes vi på lastbil över Ladoga och sedan vidare med tåg. I vår vagn uppstod en eldsvåda. Vid framkomsten fortsatte resan med båt på floden Lena till skogsarbete. Jag gick i skola. Min mor sågade ved.

Vi flyttade till Jakutsk med mor. Jag arbetade på en syfabrik och studerade på kvällsskola. Vi bodde i ballerinan Maria Zernitskajas lägenhet. Mor var hemhjälp hos dem.

År 1952 kom jag in på konstskolan i Jakutsk. Efter Stalins död bestämde sig mor för att återvända hem. Jag hade kunnat stanna och bo i skolans lägenheter, men mor tillät inte det. Vi återvände till Toksova. Men i vårt hus bodde en rysk familj. Först efter fyra års kamp fick vi tillbaka vårt hus. Först år 1980 började jag måla på nytt. Jag målade dag och natt. Jag gick på Sankt Petersburgs konststudio i tio år. Finska turister besökte Toksova 1990 och kom och tittade på mina tavlor. Jag blev inbjuden till Kiuruvesi i Finland. På folkhögskolan där var jag konstlärare i fem år. Jag var lycklig.

Måleri är livets stora lycka. Jag vaknar på morgonen, dricker morgonkaffet och tittar på tavlorna. Mormors porträtt, kommer ihåg henne lite. Mor tittar på mig och syskonen med barn. Jag har fem generationer med mig i lägenheten. Jag är inte ensam. Hur skulle jag leva, om väggarna vore tomma?

Elma Haikonen och Klara Heinonen 1936 i Toksova

Huset hemma i Toksova.

Elma med sin vän i Jakutsk.

I skolan i Jakutsk.

Elmas familj.

Väinö Alanne

Anri Alanne

KONSTNÄRSEFAMILJEN ALANNE

Elisaveta Ijäs (Alanne)

Anri Alanne, född 1926 i Toksova, död 2006 i Sankt Petersburg. Fadern Väinö, tidigare Saviranta, föddes i Ilomantsi i Finland. Arbetaren Saviranta stred på de rödas sida i inbördeskriget och flydde efter nederlaget till Sovjetunionen 1919. Han bytte namnet till Alanne och fortsatte som soldat i röda armén.

Väinö Alanne fängslades 1938, men släpptes före vinterkriget, eftersom röda armén då behövde finsktalande officerare. Väinö stred i vinterkriget i Nordkarelen som överste och 1941-1945 som befälhavare.

Familjen evakuerades från Toksova till Sibirien år 1942, varifrån de efter kriget återvände till Leningrad. Anri kom in på Leningrads konstakademi för studier och tog examen som arkitekt 1953.

Under sin tid som stadsarkitekt i Leningrad genomförde han talrika stora projekt, bl a planeringen av Nevskij rajons bostadsområde. Anri gifte sig med sin kollega Olga Klimentkova.

Moderns födelsehem i Toksova kyrkby, under stora hoppbacken, blev för Anri en viktig, fast punkt som knöt till det ingermanländska. Anri tillbringade sin barndoms somrar i Toksova och senare fungerade huset som familjens fritidsbostad.

Alanne deltog flitigt i Inkerin Liittos verksamhet och i återbyggnadsarbetet av Toksova kyrka.

Första gången Alanne fick besöka Finland var 1989. Finland var ett kärt andligt hem för honom. Anris och Olgas son Alanne Kirill, f. 1974, är konstnär och planerare. I hans verk förenas teknisk talang och enorm fantasi.

Sommarvistelse i Toksova

Till höger Anri Alanne

Väinö, Liisa, Leo och Anri Alanne

Alannes hem i Toksova

"KATJA, KOM IHÅG DEN LEVANDE! TANJA"

1. Minne till vän från det tyskockuperade Ingermanland: "Katja! När du tittar på denna döda gestalt, kom ihåg den levande. Tanja!"
2. Männen spelar kort under fortsättningskriget. På fotot ses finska officerare.
3. Fest mitt i kriget i Ingermanland. Trasig bordsduk berättar sitt egna språk om tidens hårdhet.
4. Antti Neuvonen, som försvann under Stalins förföljelser, med en cigarett i munnen och flickvännen Elsa under armen.
5. Folket från Skuoritsa prästgård slår sig lösa, i bilden från början av 1900-talet. Vad slags tokeri det handlar om har inte bevarats för kommande generationer. Då var Stefan Wirkanen kyrkoherde.
6. Vännerna Hilda Rekonen och Hilma Annonen 1950 i Gramoteins kolgruva i Kemorvodistriktet.

Tråden i berättelserna om ingermanländarna är ofta lidandets väg. I deras, liksom i alla människors liv, finns även andra inslag: kärlek, vänskap och lek.

”KOM IHÅG MIG. JAG GLÖMMER INTE DIG!”

Kvinnorna, under de senaste årtiondena mormödrarna, har varit den starkaste länken för att överföra den ingermanländska kulturen från den ena generationen till den andra. När generationen efter förföljelseåren glömde finskan, talade mormödrarna sitt modersmål när de skötte sina barnbarn och sådde finska språkets och kulturens frö i dem. År för år blir dessa järnmormödrar färre och färre.

1. Den soliga Katri som bodde i Kupanitsa.

2. Den spröda, vackra Olga som till-

bringade sin sista tid i Maria-hemmet i Skuoritsa. Hennes liv var som ett manuskript till en film.

3. Emilia som bor i Villa Inkeris servicehus. Hennes livs väg förde från Tyrö via Sibirien tillbaka till Ingermanland.

4. Det forna Ingermanlands mor och dotter.

5. Sonja uppmanar i fotot, som tagits under kriget, att minnas och inte glömma. Detsamma önskar vi. Att man inte glömmer ingermanländarna och framför allt inte de ingermanländska kvinnorna.

1

2

3

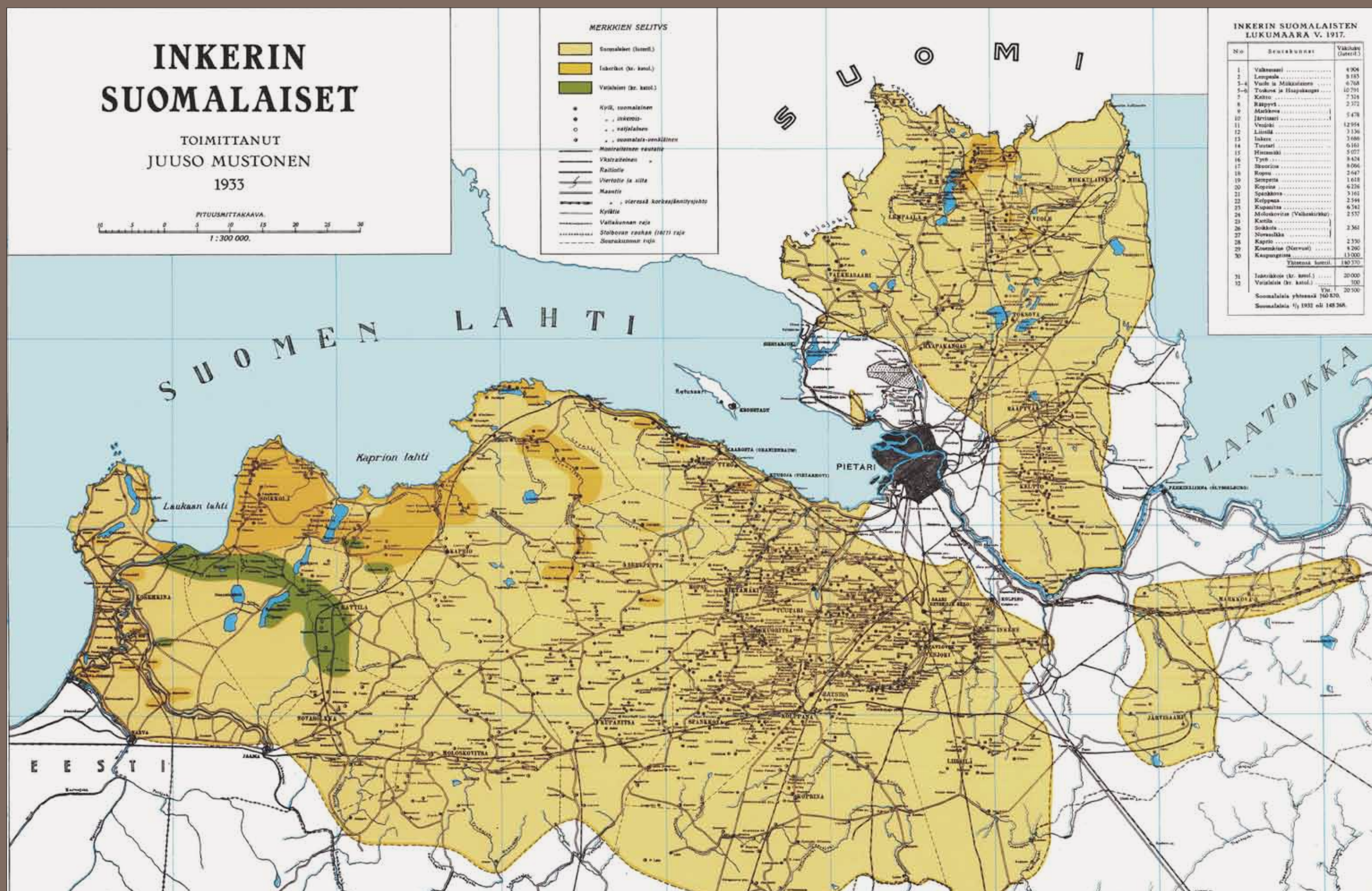

4

5

INGERMÄNLAND OCH INGERMÄNLÄNDARNA

Inggermanland omfattade på sin tid ett cirka 55 000 kvadratkilometer stort område från Estland till Ladoga. Inggermanland utgjorde ett 200 km långt bälte vid Finska vikens södra strand och sträckte sig ända till Systerbäck på Karelska Näset.

I området har det redan vid vår tideräknings första århundraden bott voter och karelare, som kallades izhorer i ryska och karelska krönikor. Voterna och ingrerna hamnade redan på 1300-talet under Novgorods välde och från 1478 under Moskväs. Voter finns det i detta nu en handfull och i västra Ingermanland bor det några hundra ingrar.

Enligt freden i Stolbova 1617 införlivades Ingermanland med Sverige. Sverige-Finlands kung Gustav II Adolf ville av rikets östligaste landskap göra en solid luthersk buffert mot den grekiskortodoxa kyrkan och slaverna. Från början ville Gustav II Adolf göra Ingermanland till ett område lett av tyskar och förlänade stora gods till storbönder. När förtyskningen misslyckades började riksledningen locka finsk befolkning till Ingermanland. Den finskingermanländska befolkningen etablerades under den svenska tiden, som dock varade bara i drygt 100 år. 1721 hamnade Ingermanland åter under ryskt välde och områdets namn ändrades till Sankt Petersburgs guvernement. Numera heter det officiellt Leningradområdet.

Det talas fortfarande om Ingermanland, men såväl administrativt som geografiskt är det ett virtuellt begrepp. Ingermanland är ett sinnestillstånd. Bland områdets över sju miljoner invånare finns bara några tusen finskingermanländare.

”Ett ingermanländskt familjealbum” är Ingermanlands Kulturförenings hedersbetygelse till det forna Ingermanland och dess minskande finska befolkning.